

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Кафедра міжнародного бізнесу, фінансів та обліку

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управлінський облік

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр	року набору	2018
молодший бакалавр, бакалавр чи магістр		

галузі знань

07 Управління та адміністрування
шифр і назва галузі знань

спеціальності

071 Облік і оподаткування
шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Облік і оподаткування
назва освітньої програми

академічні групи

30-18
шифри академічних груп

статус дисципліни

обов'язкова

Харків, 2020 рік

Розробник:

Порсюрова Ірина Петрівна,
викладач кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

09.09.2020 р.

Гарант
освітньої
програми

Нагорна Ірина Володимирівна,
старший викладач кафедри міжнародного
бізнесу, фінансів та обліку, кандидат
економічних наук
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, протокол від 09.09.2020 р. № 01.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 11.09.2020 р. № 01.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Управлінський облік» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування загальних та фахових компетентностей у студентів щодо організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є витрати виробництва, собівартість продукції та її калькулювання.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни ґрунтуються на знаннях навчальних дисциплін «Бухгалтерський облік», «Статистика», «Фінансовий облік» та є основою для подальшого засвоєння навчальних дисциплін, таких як «Бухгалтерський облік у банках», «Звітність підприємств», «Облік на підприємствах малого бізнесу».

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

фахових компетентностей:

програмних результатів навчання:

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку

Сутність управлінського обліку, його роль в системі менеджменту. Основні фактори та ознаки класифікації підсистеми управлінського обліку. Роль і задачі професійних організацій бухгалтерів-аналітиків в забезпеченні функціонування управлінського обліку. Основи організації управлінського обліку на підприємствах. Еволюція управлінського обліку. Сучасні концепції управлінського обліку. Перспективи подальшого розвитку управлінського обліку в Україні. Норми етичної поведінки управлінських бухгалтерів. Принципи управлінського обліку.

Тема 2. Склад витрат виробництва

Склад витрат підприємства та їх регламентація в Україні. Поняття «витрати» у різних видах обліку. Виробничі витрати в Україні згідно з П(С)БУ 16 «Витрати». Облік витрат за видами діяльності. Витрати підприємства, критерії визнання. Облік витрат за елементами.

Тема 3. Класифікація і поведінка витрат

Мета і напрями класифікації витрат. Класифікація витрат з метою оцінки запасів та визначення фінансового результату. Класифікація витрат з метою прийняття рішень. Класифікація витрат з метою контролю виконання. Поведінка витрат. Визначення функції витрат. П(С)БО 16 «Витрати». Склад виробничих та невиробничих витрат в Україні. Вплив керівництва на поведінку витрат. Сучасні стратегії управління витратами.

Тема 4. Методи обліку і калькулювання витрат

Калькулювання – як прийом оцінки вартості об'єктів управлінського обліку. Методи обліку витрат. Способи та процедури калькулювання. Облік і розподіл непрямих витрат. Основні завдання калькулювання. Ознаки класифікації методів обліку витрат та алгоритм формування витрат. Види калькуляції.

Тема 5. Облік і калькулювання за повними витратами

Облік витрат за замовленнями. Калькулювання за замовленнями. Облік витрат за процесами. Калькулювання за процесами в залежності від методу оцінки запасів. Порівняльна характеристика калькулювання собівартості за замовленнями і процесами. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC-метод).

Тема 6. Облік і калькулювання за змінними витратами

Моделі калькулювання змінних витрат. Переваги та вади системи калькулювання змінних витрат. Калькулювання змінних витрат. Визначення маржинального доходу. Особливості визначення фінансового результату в системах обліку та калькулювання собівартості продукції за повними і неповними витратами.

Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами

Значення системи обліку та калькулювання за нормативними витратами. Організація нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Система «стандарт-кост» – особливості обліку витрат і калькулювання собівартості та переваги їх використання. Класифікація відхилень. Відмінні риси системи «стандарт-кост» і нормативного обліку. Порядок аналізу відхилень фактичних загально виробничих (накладних) витрат від стандартних (нормативних).

Тема 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Мета і методи аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток». Аналіз чутливості прибутку. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» за умов асортименту. Економічна та бухгалтерська модель співвідношення «витрати-обсяг-прибуток». Припущення, покладені в основу співвідношення «витрати-обсяг-прибуток».

Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень

Процес прийняття рішення і релевантність облікової інформації. Аналіз варіантів альтернативних рішень. Аналіз рішення про спеціальне замовлення. Аналіз інформації для прийняття рішення розширення або скорочення сегмента. Аналіз для прийняття рішення виробляти чи купувати. Аналіз для прийняття рішення продавати чи обробляти далі. Сутність оптимального використання ресурсів за умов обмежень. Аналіз для прийняття рішення при наявності одного обмеження. Аналіз для прийняття рішення при умові декількох обмежень. Рішення стосовно запасів. Рішення стосовно ціноутворення. Модель прийняття рішення за умов невизначеності.

Тема 10. Бюджетування і контроль

Сутність та мета бюджетування. Напрями бюджетування виробничої діяльності та види бюджетів. Підходи до організації процесу бюджетування. Основні стадії процесу бюджетування. Вибір бюджетного періоду та методи складання бюджетів. Складання та взаємоузгодження фінансових бюджетів. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. Керівництво з

бюджетування та створення бюджетного комітету. Технології складання місячного і річного бюджетів. Бюджетування торговельного підприємства.

Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності

Концепція центрів та обліку відповідальності. Оцінка діяльності центрів витрат. Оцінка діяльності центрів доходу. Оцінка діяльності центрів прибутку. Організація обліку відповідальності за методом «тариф-година-машина». Трансфертне ціноутворення. Оцінка діяльності центрів інвестицій

Тема 12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку

Взаємозв'язок фінансового та управлінського обліку. Відмінності фінансового та управлінського обліку. Місце управлінського обліку у системі рахунків бухгалтерського обліку. Основні напрями розвитку управлінського обліку в Україні. Управлінський облік системі рахунків: двоколовий та інтегрований принцип структури плану рахунків.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2020/2021		2021/2022		2022/2023		2023/2024	
		Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна
Денна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна повна	Лекційні заняття	4							
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття	10							
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів	166							
	Усього годин	180							
Заочна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																								
	денна форма												заочна форма												
	повна						скорочена						повна						скорочена						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку													18					18							
Тема 2. Склад витрат виробництва													13					13							
Тема 3. Класифікація і поведінка витрат													15	2				13							
Тема 4. Методи обліку і калькулювання витрат													15				2	13							
Тема 5. Облік і калькулювання за повними витратами													17	2			2	13							
Тема 6. Облік і калькулювання за змінними витратами													15				2	13							
Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами													15			2	13								
Тема 8. Аналіз взаємозв’язку витрат, обсягу діяльності та прибутку													13					13							
Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень													13					13							
Тема 10. Бюджетування і контроль													15			2	13								
Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності													13					13							

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																							
	денна форма												заочна форма											
	повна						скорочена						повна						скорочена					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі				усього	у тому числі					усього
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	
Тема 12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку													18					18						
Курсова робота (проект)																								
Усього годин / кредитів ECTS													180/6	4		10		166						

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <https://edu.htei.kh.ua/enrol/index.php?id=4682>.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку

1. Перспективи подальшого розвитку управлінського обліку в Україні.
2. Норми етичної поведінки управлінських бухгалтерів.
3. Принципи управлінського обліку.

Тема 2. Склад витрат виробництва

1. Виробничі витрати в Україні згідно з П(С)БУ 16 «Витрати».
2. Облік витрат за видами діяльності.

Тема 3. Класифікація і поведінка витрат

1. Вплив керівництва на поведінку витрат.
2. Сучасні стратегії управління витратами.

Тема 4. Методи обліку і калькулювання витрат

1. Ознаки класифікації методів обліку витрат та алгоритм формування витрат.
2. Види калькуляції.

Тема 5. Облік і калькулювання за повними витратами

1. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC метод).

Тема 6. Облік і калькулювання за змінними витратами

1. Особливості визначення фінансового результату в системах обліку та калькулювання собівартості продукції за повними і неповними витратами.

Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами

1. Відмінні риси системи «стандарт-кост» і нормативного обліку.
2. Порядок аналізу відхилень фактичних загально виробничих (накладних) витрат від стандартних (нормативних).

Тема 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

1. Економічна та бухгалтерська модель співвідношення «витрати-обсяг-прибуток».
2. Припущення, покладені в основу співвідношення «витрати-обсяг-прибуток».

Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень

1. Сутність оптимального використання ресурсів за умов обмежень.
2. Аналіз для прийняття рішення при наявності одного обмеження.
3. Аналіз для прийняття рішення при умові декількох обмежень.
4. Рішення стосовно запасів.
5. Рішення стосовно ціноутворення.
6. Модель прийняття рішення за умов невизначеності.

Тема 10. Бюджетування і контроль

1. Технології складання місячного і річного бюджетів.
2. Бюджетування торговельного підприємства.

Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності

1. Організація обліку відповідальності за методом «тариф-година-машина».
2. Трансфертне ціноутворення.
3. Оцінка діяльності центрів інвестицій.

Тема 12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку

1. Місце управлінського обліку у системі рахунків бухгалтерського обліку.
2. Основні напрями розвитку управлінського обліку в Україні.
3. Управлінський облік системі рахунків: двоколовий та інтегрований принцип структури плану рахунків.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <https://edu.htei.kh.ua/enrol/index.php?id=4682>.

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачено навчальним планом

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Осінь-Весна 2020/2021 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль		60
1.1	<i>Тема 1 Мета, зміст і організація управлінського обліку</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		2
1.2	<i>Тема 2 Склад витрат виробництва</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3
1.3	<i>Тема 3 Класифікація і поведінка витрат</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3
1.4	<i>Тема 4 Методи обліку і калькулювання витрат</i>		
	Виконання практичного завдання		5
	Тестування на Порталі		3
1.5	<i>Тема 5 Облік і калькулювання за повними витратами</i>		
	Виконання практичного завдання		5
	Тестування на Порталі		3
1.6	<i>Тема 6 Облік і калькулювання за змінними витратами</i>		
	Виконання практичного завдання		5
	Тестування на Порталі		3
1.7	<i>Тема 7 Облік і калькулювання за нормативними витратами</i>		
	Виконання практичного завдання		5
	Тестування на Порталі		3
1.8	<i>Тема 8 Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3
1.9	<i>Тема 9 Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3
1.10	<i>Тема 10. Бюджетування і контроль</i>		
	Виконання практичного завдання		5
	Тестування на Порталі		3
1.11	<i>Тема 11 Облік і контроль за центрами відповідальності</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3
1.12	<i>Тема 12 Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку</i>		
	Виконання практичного завдання		-
	Тестування на Порталі		3

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)		40
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)		10
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (розрахунково-аналітичне або ситуаційне завдання)		10
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (розрахунково-аналітичне або ситуаційне, або творче завдання)		20
3	Оцінка з дисципліни		100

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Управлінський облік : навчальний посібник / А. В. Череп [та інші]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – 323 с.
2. Управлінський облік : підручник / [Г. О. Партин [та інші]]. – Львів : Видавництво Львівської Політехніки, 2017. – 340 с.
3. Управлінський облік : навчальний посібник / О. О. Гончаренко [та інші]. – Київ : Університет банківської справи Національного банку України, 2014. – 415 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база

даних]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрану.

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрану.

6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрану.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>. – Станом на 29.08.2020. – Назва з екрану.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. – Станом на 29.08.2020. – Назва з екрану.

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрану.

10. Управлінський облік : навчальний посібник / Н. В. Чебанова, Л. Є. Ревуцька. – Харків : Український державний університет залізничного транспорту, 2016. – 218 с.